

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חמדת ימים

HEMDAT YAMIM

פְּרֻשֶׁת הַשְּׁבוּעַ ויצא תשפ"א

למה דווקא מצצה?

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

עם יציאתו של יעקב לדרכו הארוכה הוא עוצר בבית אל, לן שם ומקים מצבה (הראשונה מתוך שתיים בפרשתנו): "וַיִּשְׁכֶּם יַעֲקֹב בְּבִקְרַת וַיִּקַּח אֶת הָאֲבֶן אֲשֶׁר שָׁם מְרֻאָשְׁתּוֹ וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מַצְבָּה וַיִּצַק שָׁמֶן עַל רֵאשָׁהּ: וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בַּיַּת אֵל וְאוֹלָם לוֹז שֵׁם הָעִיר לְרָאשֹׁנָה" (בראשית כ"ח יח – ט).
ליד מצבה זו הוא נודר נדר: "וַיִּשְׁבְּתִי בְּשָׁלוֹם אֶל בַּיִת אָבִי וְהָיָה יָקוֹק לִי לְאֱלֹהִים: וְהָאֲבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי מַצְבָּה יְהִיָּה בַּיִת אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תִּהְיֶה לִּי עֲשֹׂר אֶעֱשְׂרֶנּוּ לָךְ" (שם כא-כב).
כך גם בפגישתו האחרונה עם לבן הוא חוזר ומקים מצבה נוספת: "וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיִּרְמְקֶה מַצְבָּה ... וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בַּפֶּחַד אָבִיו וַיִּצְחַק" (שם ל"א מה – ג).
עם חזרתו של יעקב ארצה (פר' וישלח) הוא מקיים את נדרו ליד המצבה: "וַיִּצַּב יַעֲקֹב מַצְבָּה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר אֹתוֹ מַצְבָּת אֶבֶן וַיִּסֹּף עָלֶיהָ נֶסֶף וַיִּצַּק עָלֶיהָ שָׁמֶן: וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר אֹתוֹ שֵׁם אֱלֹהִים בַּיִת אֵל: (שם ל"ה יד – ט).
מיד אחר כך נאלץ יעקב אבינו להקים שוב מצבה: "וַתִּמַּת רַחֵל וַתִּקְבֹּר בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה הוּא בַּיִת לְחַם: וַיִּצַּב יַעֲקֹב מַצְבָּה עַל קְבֻרָתָהּ הוּא מַצְבָּת קְבֻרַת רַחֵל עַד הַיּוֹם" (שם יט – כ).
מול המצבה של יעקב, שהיא אבן אחת המיועדת לניסוך נסכים לשם שמים, נערם גל האבנים שערמו אחיו של לבן הארמי עובד האלילים. וז"ל הכתוב: "וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו לְקַטּוּ אֲבָנִים וַיִּקְחוּ אֲבָנִים וַיַּעֲשׂוּ גֵל" (עיינו ל"א מו) והסביר רבנו בחיי שם: "לאחיו של לבן וכמוהו: (בראשית מ"ג ג) וויאמר פרעה לאחיו מה מעשיכם", לאחיו של יוסף" (דלא כרש"י ע"פ המדרש).
רבנו בחיי (שם) קושר בין סיפור גניבת התרפים בידי רחל, שכוון כנגד העבודה זרה שהייתה בביתו של לבן, לבין הגל שסימל גם הוא עבודה זרה. לכן, ההסכם בין יעקב ולבן מסתיים בכך שלבן נשבע באלהי נחור - עובד האלילים, ויעקב נשבע בפחד יצחק אביו, שנעקד על מזבח אמונת הייחוד. (עיינו גם בדברי האברבנאל שם).
בעקבות זאת נציע את ההסבר הבא.
יעקב הבין לעומק את משמעות בריחתו לבית לבן אחי אמו. ביתו של לבן היה בית של עובד אלילים, עם כל ההשלכות שיש לכך. זו סכנה רוחנית עצומה. הצבת המצבה בבית אל, משמעותה אני אחזור לכאן וגם בהיותי בחרן, אעבוד רק את הקב"ה אלהי יצחק, ממשיך דרכו של אברהם, הלוחם ללא חת בעבודה הזרה על כל מרכיביה השפלים, כולל הקרבת ילדים. זו גם משמעות העמדת המצבה במעמד כריתת ההסכם עם לבן. יש כאן הכרזה, יש גבול ביננו. אתה איש של תרפים ואנו מאמיני אמונת הייחוד. לכן, בביקורו השני בבית אל, בעת חזרתו ארצה, יעקב מחדש את הכרזתו ושוב מציב שם מצבה.
גם אם יעקב לא ידע על גניבת התרפים בידי רחל, מה שגרם בסופו של דבר למותה בטרם עת, "מזלו חזה". יעקב מושיב ישיבה על קברה ומציב שם מצבה, שמשמעותה הקמת מרכז רוחני, שילמד את אנשי הסביבה את דרכם של אברהם ויצחק - מייסדי אמונת הייחוד (עיינו גם בדברינו [לפרשת וישלח תשעו](#)). אין כמו עבודה באמצעות אבן אחת כדי להכריז זאת.
אומנם, לאחר מתן תורה נאסרה העבודה על גבי מצבה, והדרך שנותרת מותרת הייתה בניית מזבח מאבנים רבות - סמל לאיחודו של העם, המורכב משנים עשר שבטים המתלכדים סביב אמונת הייחוד, ובונים חברה המבוססת על דרכו של אברהם: "כִּי יִדְעֻתּוֹ לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת בְּנָיו וְאֶת בֵּיתוֹ אֲחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ יָקוֹק לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט" (שם י"ח יט).

הבה נתפלל כי גם אנו נצליח לבנות כאן מדינה וחברה המבוססים על עקרונות אלה.

<p>לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל חי' באייר תשע"ו</p>	<p>לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל י"ג בחשוון תשע"ח</p>	<p>לע"נ מרת גיטה (ד' באב) ור' אברהם קליין (י"ח באייר) ז"ל</p>	<p>לע"נ ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד ז"ל (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)</p>	<p>לע"נ הרב אשר וסרטייל ז"ל ט' בכסלו תשס"ט</p>
<p>לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב י' בתמוז תשע"ד</p>	<p>לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' י' באייר תשע"א</p>	<p>לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' ט' בתשרי תשע"ו</p>	<p>לע"נ לע"נ מר' משה וסרצוג ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' כ' בתשרי תשפ"א</p>	<p>לע"נ מר' שמואל ואסתר שמש ז"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' י"ז בסיוון תשע"ד</p>
<p>לע"נ מרת טובה גיטל בת שלמה זלמן גרינפלד ז"ל. גיבורה, ניצולת שואה וצדיקה שהעמידה דור ישרים יבורך</p>		<p>לע"נ מרים שטרן ע"ה נלבי"ע ה' באב תשע"ט</p>		<p>לע"נ חנה צדיק ע"ה נלבי"ע י"ט בתשרי תשפ"א</p>

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

אחריות שותפים ללוות כדי להחזיר הלוואה ולשלם פיצוי על הריבית שמשלם המלווה

'ארץ חמדה גזית' ירושלים / אלול תשע"ח / תיק מס' 78063

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

דיינים:

הרב חיים בלוח, הרב עמוס ראבילו, הרב שמעון גרבוז

המקרה בקצרה:

הנתבעת היא שותפות חקלאית של ארבעה אנשים, שהתובע הלווה להם כסף לפני שנת השמיטה תשע"ה כדי שהם יפעילו משקים חקלאיים במסגרת אוצר בית דין. התובע לקח הלוואה לצורך ההשקעה, והיה אמור לקבל אותה בחזרה מהכספים שיעביר אוצר בית הדין. הנתבעת הודתה במהלך הדיונים כי היא חייבת לתובע 254,000 ₪, הנתבעים ביקשו מבית הדין לפרוס את התשלומים כמה שניתן, התובע הסכים לפריסה, אך דרש כי הנתבעים ישאו בעלויות הריבית של הלוואה שלקח.

פסק הדין:

בית הדין מקבל את בקשת התובע לתשלום מיידי, במידה והנתבעים לא מסכימים להסדר התשלומים שהציע התובע, עליהם להציע הסדר אחר תוך 7 ימים.

נימוקים בקצרה:

א. אחריות השותפים להלוואה

ארבעת הנתבעים לקחו את ההלוואה בשותפות, לכן כל אחד מהם חייב את חלקו בסך 63,500 ₪, אם לאחד השותפים יש אפשרות לפרוע עכשו יותר מחלקו הוא מחויב לעשות זאת, ולאחר מכן יתבע את הסכום מחבריו. משום שלפי המבואר בשולחן ערוך (ח"מ עז, א) כשותפים לוקחים הלוואה כל אחד מהם הוא ערב לכל ההלוואה.

ב. האם הנתבעים צריכים לקחת הלוואה כדי לפרוע את החוב?

התובע דרש שגם במידה ואין לנתבעים ממון לשלם, הם יקחו הלוואה על מנת להחזיר את החוב, בית הדין נדרש להכריע בשאלה זו. בשולחן ערוך (ח"מ צז, ב) נפסק שאסור ליגוש את הלווה לפרוע כשהמלווה יודע שאין ללווה כסף, ואסור אפילו לעבור לפניו שלא יתבייש. מדין זה נראה שאין הלווה חייב ללוות על מנת לפרוע, משום שאז לא היה איסור ליגוש אותו. לגבי שכר שכיר, החפץ חיים (אהבת חסד חלק א, ט, ז) כתב שמעסיק חייב ללוות כדי לשלם את שכרו של העובד, אם הדבר אפשרי, על מנת לקיים מצוות עשה של "ביומו תתן שכרו". לעומתו בשולחן ערוך הרב (שאלה ושכירות סעיף יח) סבור שאין חובה אפילו כמדת חסידות ללוות ולפרוע לעובד את שכרו בזמנו. אולם, הרב זלמן נחמיה גולדברג (קובץ הישר והטוב חלק ב (מעמ' לג ואילך) כתב שהלווה חייב ללוות כדי לפרוע את החוב, וביחוד אם יש לו נכסים שאינו רוצה למוכרם. לעומת זאת היו שחלקו על הרב גולדברג (קובץ הישר והטוב חלק ג' עמ' רמט). אמנם הרב שטרנבוך (תשובות והנהגות ב, סי' תשב) פסק שאדם שרגיל ל"גלגל" חובות, חייב ללוות על מנת לפרוע את הלוואה. לעומתו, שלא רגיל לגלגל חובות, אינו מחויב לקחת הלוואות לצורך זה. בנוסף כדי לצאת ידי שמיים נראה שיש לקחת הלוואות.

בפועל התובע הסכים ללכת לקראת הנתבעים והסכים שהנתבעים ישלמו בארבע פעימות את הסכום.

ג. תשלום על תשלומי ריבית שמשלם התובע

בנוסף מותר לתובע לדרוש מהנתבעים את תשלומי הריבית שאותם הוא משלם ואין בכך משום חשש ריבית, משום שזכותו פיצוי על הנזקים שנגרמו לו עקב הסכמתו לפרוס את החוב לתשלום (כמו שנאמר בפד"ר ירושלים ח, עמ' סא בשם הגרי"ש אלישיב)

למעבר לפסק הדין

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"נ גב' לורין הופמן ז"ל	לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד				

שו"ת במראה הבזק

(מתוך מהדורה מיוחדת לזמן מגפת הקורונה)

Highland Park, NJ

היילנד פארק, ניו ג'רזי
תש"ף

ענייה לדברים שבקדושה המשודרים בטלפון או אינטרנט

שאלה

האם ניתן לענות לקדיש וקדושה למי ששומע אותם נאמרים דרך הטלפון או מחשב?

תשובה

אם יש מניין במקום אחד ומשדרים את התפילה בשידור חי דרך הרדיו, טלפון או אינטרנט, השומע יכול לענות אמן אחר הברכות, וכן לענות לקדיש, קדושה וברכו וכל דבר שבקדושה.¹

¹ כתבו התוספות (פסחים פה ע"ב ד"ה וכן לתפלה; ראש השנה כז ע"ב ד"ה ושמע) שאף אם יש מחיצה מפסקת בינו לבין המניין, יכול לענות אחר כל דבר שבקדושה ששומע מהמניין. ועל פי זה נפסק בשו"ע (אורח חיים סימן נה סעיף כ):
"היו עשרה במקום א' ואומרים קדיש וקדושה, אפילו מי שאינו עמם יכול לענות. וי"א שצריך שלא יהא מפסיק טינוף או עבודת כוכבים."

ועל פי זה כתבו כמה פוסקים (אורח משפט או"ח מח; אגרות משה או"ח ד, צא; יחיה דעת ב, סח; פסקי תשובות רטו, אות ג ועוד) שהוא הדין אם שומע בשידור חי ברדיו או מכשיר את המניין רשאי לענות אחר דברים שבקדושה. ואף שמבואר בשו"ע שלדעת היש אומרים אם יש דבר טינוף או עבודת כוכבים מפסיק שאינו רשאי לענות, כתבו הפוסקים שאין זה שייך כאשר הקול מועבר באמצעות גלי הרדיו וכדומה, שאין זה נחשב שהקול עובר דרך מקום טינוף (ועיין ביחיה דעת שם טעמים נוספים על כך).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:

הרב יעקב אריאל
הרב פרופי אברהם שטינברג
הרב פרופי דרור פיקסלר
הרב פרופי נתן קלר

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

טל שאול בן יפה
מאירה בת אסתר
דוד בן אורה שוקרי

ניר רפאל בן רחל ברכה
ישראל עמיחי בן לאה
רבקה רינה בת גרונה נתנה
בתוך שאר חולי עם ישראל

ישראל בן רבקה
משה בן שרה הכהן

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן,

יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניציבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פיסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה